

**КОЛЕДЖ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА
«КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ
ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ»**

Левкут Анастасія Дмитрівна

БАЛЕТ «ЗАЧАРОВАНІ ЧЕРЕВИЧКИ»

(за мотивами твору Ганса Крістіана Андерсена «Червоні черевички»)

Пояснювальна записка до бакалаврської роботи

(творчого проєкту на здобуття освітнього ступеня «бакалавр»

зі спеціальності 024 «хореографія»)

Рівень вищої освіти БАКАЛАВР

Галузь знань 02 «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»

Спеціальність 024 «ХОРЕОГРАФІЯ»

Спеціалізація /освітньо-професійна програма/ «Класична хореографія»

Керівник:

Клявін Дмитро Робертович

Рецензент:

Ятченко Надія Сергіївна

Захищено на засіданні екзаменаційної комісії

Протокол № ____ від _____ р.

Голова комісії _____ П.І.Б.

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації творчого проєкту «Балет “Зачаровані черевички”».....	6
1.1. Аналіз літератури та джерел, що використовувались при реалізації творчого проєкту.....	6
1.2. Характеристика джерела постановки.....	8
1.3. Обґрунтування вибору складових хореографічної композиції, форми, жанру, стилю, лексики та музичної основи.....	10
Висновки до першого розділу.....	14
РОЗДІЛ 2. Художньо-аналітичні відомості творчого проєкту.....	15
2.1. Лібрето	15
2.2. Форма, жанр, стиль; ідейно-тематичний аналіз	20
2.3. Композиційно-архітектонічна побудова.....	21
2.4. Сценарно-композиційний план.....	21
2.5. Дійові особи	27
2.6. Характеристика музичної основи хореографічного твору.....	27
2.7. Сценографія	36
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ	51

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми творчого проєкту.

Протягом багатьох десятиліть, справжніми діамантами хореографічного мистецтва, залишаються вистави у жанрі балет-казка, створені за сюжетами дитячих казок: «Спляча красуня», «Попелюшка», «Білосніжка», «Аліса в країні див» та багато інших. Сюжети казок, в яких розповідається про вічне протистояння добра і зла, кохання та зради, життя та смерті, надають можливість балетмейстеру зробити виставу виразною, динамічною, насиченою неочікуваними подіями, цікавою і дорослому, і маленькому глядачеві. У цьому розумінні, казки Ганса Крістіана Андерсена – неперевершені! У казці «Червоні черевички», розповідається історія зачарованих черевичок, які змушують героїню казки безперервно танцювати, протягом усього твору. Саме це робить казку привабливою для постановки хореографічної вистави.

Метою творчого проєкту є створення фрагменту балету «Зачаровані черевички», поглиблення та закріплення набутих знань, вмінь та навичок, а також набуття практичного досвіду під час роботи з професійними виконавцями.

Завдання творчого проєкту:

- реалізувати на практиці мету творчого проєкту;
- обґрунтувати теоретичні основи творчого проєкту;
- розкрити ідейно-тематичне та композиційне рішення постановки;
- обґрунтувати засоби художньої виразності творчого проєкту;
- формувати вміння самостійно визначити тему та етапи творчого проєкту;
- застосувати комплекс загальних та фахових компетентностей у процесі реалізації творчого проєкту;

- обґрунтувати системи заходів, що є необхідними для розв'язання теоретичних і практичних завдань;
- провести всебічну підготовку творчого проєкту та практичне втілення задуму.

Новизна творчого проєкту

- у режисерських і сценографічних знахідках, що полягають у детальному пропрацюванні костюмів та декорацій та їх відповідності обраному історичному періоду;
- у використанні симфонічної музики;
- в оригінальному хореографічному оформленні.

Практичне значення творчого проєкту

Балет «Зачаровані черевички» може бути продемонстрований як цілісно, так і окремими танцювальними компонентами, але у другому випадку, це може значно вплинути на сюжет та сприйняття твору. Демонстрація може бути проведена на концертних та театральних сценах. Мистецькі (хореографічно-технологічні, педагогічні та ін.) знахідки, що були знайдені у процесі створення творчого проєкту, стануть у нагоді практикам та теоретикам хореографічного мистецтва.

Участь танцівників у проєкті сприяє підвищенню їх виконавського рівня, розширенню акторського діапазону та удосконаленню технічних можливостей із залученням різноманітних танцювальних навичок та вмінь.

Очевидною є просвітницька та виховна роль творчого проєкту, який надає можливість танцівникам та глядачам ознайомитися з прекрасною музикою таких композиторів, як: Ш.-К.Сен-Санс, Р.Шуман, Г.Малер, Г.Холст, А.Брукнер, Ж.Бізе, А.Шенберг, Сезар Франк.

Апробація творчого проєкту

Фрагмент творчого проєкту «Зачаровані черевички» було представлено на практичному показі екзамену з дисципліни «Мистецтво балетмейстера», 4 курс.

Структура та обсяг пояснювальної записки

Пояснювальна записка складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (27 найменувань), додатків (32 позиції). Загальний обсяг роботи – 74 сторінок, з них основного тексту – 48 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ «БАЛЕТ «ЗАЧАРОВАНІ ЧЕРЕВИЧКИ»»

1.1 Аналіз літератури та джерел, що використовувались при реалізації творчого проєкту

Задля успішної розробки та втілення творчого проєкту було опрацьовано ряд літературних творів, наукових та публіцистичних праць, різноманітних джерел.

Для поглиблення знань з методики балетмейстерсько-постановочної діяльності, архітектонічної розробки хореографічних творів, створення сценарно-композиційного плану стали у нагоді праці:

1. Н.А.Бугаець, О.І.Пінчук, С.І.Пінчук «Мистецтво балетмейстера».

У посібнику, розглянуто сферу, зміст та компоненти творчої діяльності балетмейстера – автора, дослідника й постановника, педагога-репетитора та реставратора хореографічних творів; розглянуто шляхи та етапи створення хореографічних творів; визначено та розкрито основний понятійно-категорійний апарат з даної дисципліни; надано методичні рекомендації щодо створення творчої частини магістерської роботи студентів-хореографів.
[2]

2. Рехвіашвілі А.Ю., Білаш О.С. «Мистецтво балетмейстера».

Даний посібник призначений для студентів спеціальності "хореографія" вищих навчальних закладів, а також для педагогів та викладачів хореографічних дисциплін. В ньому розглядаються ключові концепції, якими повинен володіти балетмейстер, а також описано основні елементи створення балетної постановки.[11]

3.Голдріч О. «Хореографія. Основи хор.мистецтва: Основи композиції і танцю»

Перший розділ посібника ("Основи хореографічного мистецтва") містить матеріал про види хореографічного мистецтва, про творчі

хореографічні колективи нашої держави, про розвиток аматорського танцювального мистецтва. Друга частина книжки ("Основи теорії композиції танцю") знайомить з умовними позначеннями танцю, його малюнком, композиційною побудовою, сценічною обробкою танцю, елементами музичної форми. Автор розповідає про роль музичного супроводу у роботі хореографічного колективу, про драматургію танцю, художні прийоми композиції, балетмейстерський план створення хореографічного твору та ін. [5]

4. Забута Б. «Музичне забезпечення хореографічних постановок»

Розкрито питання змісту, структури, форм музики в хореографії, взаємозв'язку музичної та хореографічної драматургії, особливостей засобів виразності музики у просторі танцювального мистецтва. Проаналізовано специфіку музичного супроводу навчально-репетиційних занять з класичного та характерного тренажу, систематизовано особливості музичного забезпечення українських народних танців за загальноприйнятою їх класифікацією, танців народів світу, бальних і сучасних танцювальних постановок. [7]

5. Маркевич Л. А. «Мистецтво балетмейстера»

Викладено основні терміни дисципліни "Мистецтво балетмейстера", зокрема розкрито зміст понять "композиція твору", "архітектоніка", "сюжет", "фабула", "танцювальна музика". Охарактеризовано специфіку хореографічної форми "сюжетний танець" і методологію роботи балетмейстера під час її створення. Проаналізовано виразні засоби хореографічної форми, які слугують матеріалом у постановці сюжетного танцю. Стисло подано окремі історичні аспекти історії хореографічного мистецтва та режисури. Висвітлено особливості побудови хореографічного контрапункту. Наведено приклади тем музичного супроводу, які використовують на практичних уроках. [9]

6. Волчукова В.М., Бугаєць Н.А., Ліманська О.В., Тіщенко О.М. «Методика роботи з хореографічним колективом: Основи курсу»

В навчальному посібнику викладено методику роботи з хореографічним колективом різної вікової категорії. Надаються теоретико-методологічні основи учбової дисципліни «Методика роботи з хореографічним колективом». У посібнику приведені психофізіологічні особливості дітей різних вікових категорій (дошкільний, молодший, середній, старший шкільний вік, студентської молоді) та їх врахування у роботі керівника хореографічного колективу; розглянуті методи, принципи і форми хореографічного навчання у педагогічних вузах України. [4]

Завдяки аналізу літературних творів і опрацюванню книг з хореографічного мистецтва було отримано важливу інформацію щодо роботи балетмейстера з виконавцями, використання стильових особливостей класичного танцю, за допомогою чого згодом відбувалась постановка і практично-теоретична робота над реалізацією творчого проєкту.

1.2 Характеристика джерела постановки

Першоджерелом творчого проєкту є літературна казка данського поета і письменника Ганса Крістіана Андерсена «Червоні черевички» (дат. *De røde sko*). Вперше вона була опублікована С.А. Райцель у Копенгагені 7 квітня 1845 року в «Нових казках». [19] Страшна історія розповідає про кару за гордість та самолюбівання. Дівчинка, яка думала лише про свою зовнішність, знайшла пару чарівних червоних черевичків. І як тільки вона їх вдягла, її ноги самі пустилися в танець, і вже не могли зупинитися. У пошуках допомоги, дівчина зустрічає ката, який відсікає їй ноги, і згодом дівчина помирає.

Центральний елемент казки – червоні черевички, що змушують героїню безперервно танцювати, аж поки вона не помирає – став натхненням для

створення творчого проєкту. Він ідеально лягає в основу для створення саме балетної адаптації казки.

Андерсен жив у епоху буйства пуританської моралі і тому проблематика казки спирається на християнські догми. На даний час, така тематика втратила актуальність, і тому, звертаючи на це увагу у творчому проєкті, проблематика казки була переосмислена та адаптована на сучасний лад. Провідними темами стали: добро і зло, кохання та ненависть, прагнення бути щасливими. Слідом за темою та ідеєю, зміни пройшли і в сюжеті твору. Основної переробки зазнав фінал твору: на відміну від оригіналу, у постановці - кохання перемагає злі чари та рятує героїню. Крім того додаються різні деталі, вводяться нові дійові особи (Томас, друзі, Чоботар, чорти), дія переноситься у різдвяний період. Як наслідок, було змінено й назву твору. Щоб вона якнайкраще відображала сутність балету, було обрано назву – «Зачаровані черевички». Усі ці зміни необхідні для перетворення жорстокого оповідання, що закінчується смертю головної героїні, у яскраву дитячу казку із цікавим сюжетом та щасливим кінцем.

«Червоні черевички» Ганса Крістіана Андерсена були адаптовані до різних творчих жанрів, можна навести такі приклади:

1. «Червоні черевички» були адаптовані як балет хореографом Метью Борном на музику Бернарда Геррманна. Він заснований на фільмі 1948 року «Червоні черевички» Майкла Пауелла та Емеріка Прессбургера. Сценографію та костюми створив Лез Бразерстон. Прем'єра балету відбулася 6 грудня 2016 року в театрі Sadler's Wells, Лондон, балетною компанією Метью Борна «New Adventures». [25]
2. «Червоні черевички» — британський художній фільм 1948 року, знятий за мотивами казки, сценаристом, режисером і продюсером якого стали Майкл Пауелл і Емерік Прессбургер. Він розповідає про Вікторію Пейдж (Мойра Ширер), балерину-початківця, яка приєднується до всевітньо відомого “Балету Лермонтова”, власником якого є Борис Лермонтов

- (Антон Уолбрук). Він перевіряє Вікторію Пейдж на відданість балету, змушуючи її обирати між кар'єрою та романом з композитором Джуліаном Крастером (Маріус Горінг). Центральною частиною фільму є 17-хвилинний балетний фрагмент на музику Брайана Ісдейла.[24]
3. Живучи в Данії в 1965 році, американський джазовий саксофоніст Сахіб Шіхаб склав партитуру до джазового балету на основі історії Андерсена.
  4. TaleSpinnersforChildren адаптували історію як аудіодраму (UnitedArtistRecords 11063), змінивши деякі деталі історії.[26]
  5. Сьомий альбом британської співачки та автора пісень Кейт Буш «Червоні черевички» був названий на честь фільму Пауелла та Прессбургера та казки Андерсена, за мотивами якої знятий фільм.[26]
  6. «Червоні черевички» — роман Джона Стюарта Вінна 2013 року. Це переосмислення історії, дія якої відбувається в сучасному Нью-Йорку. [26]
  7. «Червоні черевички» — це казка про фламенко — музично-танцювальна адаптація фламенко від A'lanteDanceEnsemble у хореографії Олівії Чакон. [26]

1.3 Обґрунтування вибору складових хореографічної композиції, форми, жанру, стилю, лексики та музичної основи.

У хореографічному мистецтві існує неймовірна кількість напрямків, жанрів, видів та стилів. І щоб визначити стилістику творчого проєкту потрібно проаналізувати існуючі на даний час напрямки, жанри, види та стилі.

Основні види хореографічного мистецтва:

- класичний танець
- історико-побутовий
- народно-сценічний

- бальний танець
- сучасний танець

Вид постановки визначає пластичну образність танцю. Всі виразні та пластичні мовні засоби мистецтва трансформуються при використанні для створення художньої форми конкретного жанру вистави. Хореограф, який працює у різних жанрах, повинен вміти розрізняти танцювально-пластичні засоби виразності та створювати конкретну форму танцю. Отже, кожен вид вимагає чітко вираженої танцювальної пластичної форми, яка продиктована змістом і музикою.[2]

В основі творчого проєкту «Зачаровані черевички» лежать засоби виразності класичного танцю, і на ньому базується хореографічний текст.

Хореографічний напрям – це комбінація найвиразніших стилістичних рис певного художнього явища у сфері хореографії. Він базується на чітко визначеній концепції сприйняття світу та людини. Серед напрямів у хореографії ми виділяємо:

- *класицизм* (пантомімні балети на античний і побутовий сюжет),
- *сентименталізм* (комічний, драматичний балет, пантомімні балети на античний і побутовий сюжет, балет-пастораль),
- *романтизм* (багатодійний сюжетний академічний балет – 2, 3 дії; однодійний балет-дивертисмент),
- *імпресіонізм* (танцювальні імпровізації, хореографічна мініатюра, однодійний безсюжетний танцесимфонічний балет),
- *модернізм* (футуристичний, авангардний, механічний, абстрактно-кубічний, однодійний чи багатодійний балет),
- *неокласицизм* (балет-дивертисмент з хореографічних мініатюр пов'язаних загальним чи абстрактним змістом, однодійний,

багатодійний абстрактно-асоціативний і сюжетно-драматичний балет, хореодрама),

- *постмодернізм* (сюжетні чи безсюжетні танцювальні експерименти, дійства, перфоманси).[2]

Хореографічні форми – засоби, які хореограф використовує для відтворення різноманітних аспектів реальності через танець. Хореографічні форми поділяють на вищі: балет, мала (хореографічна мініатюра) і велика (ансамблевий танець) форми, а також на: музично-танцювальні, розважальні, джазові, аукціонні, новітні, інтеграційні, синтезовані, соціальні і молодіжні форми.

Творча частина дипломної роботи була виконана у хореографічній формі балету. Балет – вища форма хореографії, що виникла у європейському театрі протягом другої половини XVI та початку XVIII століття, відокремившись у 1708 році від театру та музики в окремий вид сценічного мистецтва. Зміст балету розкривається в танцювально-музичному образі.

Хореографічний жанр (від фр. genre – манера, різновид) у хореографії і балеті – рід твору, що характеризується сукупністю змістовних формальних особливостей. Такі жанри можна порівняти з жанрами у літературі та музиці:

- епічні жанри – балет-казка, балет-легенда, балет-роман (сюжет за літературним романом)
- драматичні жанри – балет-трагедія, балет-комедія, хореодрама;
- безсюжетний балет (сюжет викладений абстрактною асоціацією за допомогою відтворення музики танцем) – балет-симфонія
- балет-дивертисмент (серія номерів абстрактно поєднаних між собою)
- балет з хореографічних мініатюр (зміст складається з окремих танцювальних міні-сюжетів – мініатюр, які разом розкривають головний зміст чи ідею балету)

- балет-феєрія (обов'язковобалет з літературним сюжетом, що відтворюється за допомогою синтезу інших видів культури суспільства – живопис, кіно та відео трансляція, вокал, романс, естрадний вокал та популярна музика, акробатика, жонглювання, пантоміма)[2]

Сюжет дипломної роботи базується на оповіданні Г.К. Андерсена «Червоні черевички». Оскільки літературна основа є доволі жорстокою та тяжкою для сприйняття дитячою аудиторією, на яку було орієнтовано створення проекту, метою було якнайбільше наблизити твір до дитячої казки, надати йому більш святковий та різдвяний характер. Виходячи з цього творчий проєкт було оформлено у жанрі балету-казки.

Музичний супровід був підібраний відповідно до зазначених форм, жанрів та стилів, щоб якнайкраще доповнити та розкрити зміст творчого проєкту. Для досягнення цього було обрано елементи творчості таких композиторів, як: Ш.-К.Сен-Санс, Р.Шуман, Г.Малер, Г.Холст, А.Брукнер Ж.Бізе, А.Шенберг. Більшість з них творили у стилі романтизму, за винятком Г.Холста та А.Шенберга, творчість яких припала на епоху модернізму. Проте у їхній творчості прослідковуються мотиви минулої епохи, тому на цілісність музичного супроводу, стосовно основного задуму і відповідність його тематиці хореографічної постановки, це не вплинуло.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

У першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто різноманітні варіанти теоретичного підґрунтя для втілення творчого проєкту "Зачаровані черевички". Основні етапи аналізу інформації охоплювали такі області, як: аналіз використаних джерел і літератури; аналіз самого твору "Червоні черевички" Ганса Крістіана Андерсена як первинного джерела для ідеї творчого проєкту; вивчення послідовного розроблення композиційно-драматургічної структури твору.

Було розглянуто, а також проаналізовано ряд методичних посібників: Н.А.Бугаєць, О.І.Пінчук, С.І.Пінчук «Мистецтво балетмейстера» Голдріч О. «Хореографія. Основи хор.мистецтва: Основи композиції і танцю» Забута Б. «Музичне забезпечення хореографічних постановок» Маркевич Л. А. «Мистецтво балетмейстера» Волчукова В.М., Бугаєць Н.А., Ліманська О.В., Тіщенко О.М. «Методика роботи з хореографічним колективом: Основи курсу» А. Рехвіашвілі, О. Білаш, «Мистецтво балетмейстера». Ці методичні праці дали інструменти для дослідження вибраної теми, а також власних творчих пошуків.

Шляхом аналізу фахової та допоміжної літератури з мистецтва балетмейстера, яка охоплює такі галузі як драматургія, сценографія, різновиди хореографічних стилів та музичного супроводу, було отриманонеобхідний обсяг теоретичних знань для успішної реалізації ідеї постановки та подальшої роботи з практичною складовою проєкту.

Також було охарактеризовано джерело постановки, що було взято за основу хореографічної композиції. Це дало можливість дізнатися про історію написання літературного твору, про його адаптації у різних жанрах мистецтва та про його стилістичні та ідейні особливості.

РОЗДІЛ 2. ХУДОЖНЬО-АНАЛІТИЧНІ ВІДОМОСТІ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ

2.1 Лібрето

Дія I

Картина 1

Прокидається маленьке містечко. Над ринковою площею височить ялинка, вбрана до Різдвяних свят, скрізь панує святковий настрій. В очікуванні жвавої торгівлі, продавці розкладають сувеніри та ялинкові прикраси по своїх ятках. Заклопотані домогосподарки бігають по крамничкам. Лише у безтурботних юнаків та дівчат вдосталь часу для розваг. Зустрілися на площі і подружки Карен.

А ось і сама Карен! Вона, намагається втікти від набридливих залицяльників. Подружки допомагають їй захватися та залюбки, до себе привертають увагу хлопців.

Бажаючи зустріти кохану Карен, на площу приходить Томас. Вдавана байдужість Карен до Томаса, нездатна приховати її закоханність у нього. Музика лунає і красуня Карен йде танцювати. Всі містяни з радістю приєднуються до танців та веселощів. Подружки Карен радісно витанцьовують зі своїми кавалерами.

Єдиний, кого дратує весь цей гомін – старий Чоботар. Він невдоволено та нервово визирає зі своєї майстерні.

Томас, купує прикрасу у вигляді діадери та напівжартома прикрашає нею Карен, освідчуючись їй: «Ти – королева мого серця!». Але пустотлива Карен цією діадемою прикрашає Різдвяну ялинку та не дозволяє Томасу зняти і повернути їй «прикрасу».

Всі веселощі й танці раптово припиняє гучна сварка Чоботаря. Він розмахує руками, тупотить ногами, вимагаючи припинити весь цей галас.

Всі містяни приголомшені та розгублені. Тільки Карен намагається заспокоїти сварливого дідугана, чим ще дужче його дратує.

В той самий час, як Томас захищає кохану від сварливого дідугана, бешкетлива Карен хутко перев'язує шаллю поперек, спирається на парасольку та шкутильгає за Чоботарем, розкидаючи на всі боки гнівливі погрози. Всі навколо аж заходяться від сміху, настільки схоже Карен зображує злобного дідугана. На недоречний сміх озирається Чоботар і бачить дівчисько, яке його передражняє. Обличчя дідугана викривлюється від злості. Розмахуючи своєю дерев'яною палицею, він на всіх лається та обіцяє помститися. Перелякані містяни оторопіли. Лише норавлива Карен відповідає старому, витанцьовуючи своїми гарненькими ніжками, що вона буде танцювати там, де схоче і стільки, скільки схоче.

Ой, не добре поглянув Чоботар, на танцюючі ніжки Карен... Щось лихе замислив...

Ніч. Містечко спить. Лише віконце майстерні Чоботаря світиться. Старий Чоботар перебирає взуття та знаходить пару зношених черевичків. «Вони помстяться за мене цій нахабній танцівниці!» І саме в цю мить, невідомо звідки, з'являються два чорти – вправні помічники та підказники у лихій справі.

У котел із чаклунським зіллям, мстивий дідуган занурює подерті черевичкі, а натомість витягує новенькі, неймовірно гарні червоні черевички.

Чаклунство відбулося!!! Чоботар задоволений!

Кімната Карен.

Подруга розповідає Карен про запрошення на Різдвяний бал, який відбудеться наступного дня. Карен розгублена: «Я не маю бальної сукні!»

Подруга спритно перебирає речі у шафі і знаходить гарну сукню, в якій доречно піти на Різдвяний бал. Щасливі дівчата кружляють у вальсі. Подруга Карен випадково бачить її стоптані черевички: «О, ні. Карен! Негайно біжимо у крамничку, маємо встигнути купити тобі нове взуття!»

Картина 4

Вечір. Площа. Деякі крамнички ще відчинені. Дівчата підбігають до виставленого взуття і починають його передивлятися. Карен не подобаються жодні черевички.

А між тим, Чоботар впізнає нахабне дівчисько. Він спритно натягує величезного капелюха, горбиться майже до землі, щоб дівчата його не впізнали та викладає на яскраву хустку червоні черевички.

Карен випадково бачить червоні черевички, «Ох!.. Яка краса!!!» Вона просить дивного горбуна продати їй черевички та простягає йому гроші. Чоботар погоджується.

Карен із подружкою не можуть намиливатися на неймовірно гарні черевички.

Дія II

Картина 1

Яскравим сяйвом виблискує бальна зала.

Карен, граційно витанцьовує вивчені па і тішиться своїми новенькими черевичками «вони в неї найгарніші». Вона не сподівалася зустріти на балу Томаса. Але це сталося! Їхні очі зустрічаються... «О, дивовижна мить – зупинись!» Їхній танець, сповнений взаємного кохання - неперевершений!

Лунає чудова музика і пари весело кружляють у просторій залі. Згодом, гостям знадобився відпочинок. Втоплена Карен сідає поруч із Томасом, але її ніжки чомусь все продовжують і продовжують танцювати. «Що зі мною?!» Розгублений Томас намагається зупинити кохану і зняти дивні черевички. Але все марно.. Навколо поважні гості здивовано перешіптуються.

Томас благає оточуючих допомогти, але ніхто не розуміє що коїться.. Томас у відчаї повертається до Карен, «А де ж вона?!.. Куди вона зникла?!..»

Картина 2

Ліс.

Холодне місячне сяйво висвічує дрімучий ліс, занесений снігом.

Безжальні черевички несуть Карен у непролазні хащі. Вона налякана та виснажена, кожен її рух завдає нестерпного болю. Їй холодно і моторошно від завивань пронизливого вітру.

Крижана завірюха намагається назавжди залишити знесилену Карен у лісі. Але черевички несуть дівчину далі, у невідомість....

Картина 3

Світанок. Зачаровані черевички виносять Карен на площу рідного містечка. Вона бачить будинок Чоботаря «Невже, це та сама майстерня, де я придбала ці кляті черевички? Так, це вона!.. Я врятована!..» Карен стукає у двері.

Двері неохоче відчиняє той самий горбун у величезному капелюсі, що продав їй черевички. Карен розповідає про свої страждання через ці черевички і просить забрати їх від неї.

Натомість, горбун зло сміючись, випростовується та показує своє обличчя. Карен впізнає сварливого дідугана, який погрожував їй помститися. Вона благає пробачити її. Але Чоботар лише зловтішається над бідолашною дівчиною: «Ти будеш танцювати доти, доки Я схочу!» Чоботар із силою зачиняє двері. І Карен розуміє, що він ніколи не пробачить її та не зніме закляття. Знесилена, вона приречено йде геть. Попереду — лише біль та страждання...

Випадково, її погляд зупиняється на гілці Різдвяної ялинки, за якузачеплена жіноча прикраса. «Так, це вона!..Діадема! – напівжартівливий прояв любові Томаса до неї». Спогади, немов на крилах, перенесли Карен у безтурботне, радісне минуле, наповнене коханням. «Ні!.. Я не підкорюся долі! Я маю бути сильною! Заради нашого кохання, я витримаю все!»

Випадково, Карен бачить, що з напіввідчинених дверей, Чоботар стежить за нею. Вона знову намагається його розчулити своїм щирим каяттям. Але він не бажає нічого чути і відштовхує її від себе. Наполеглевість

Карен лише дратує чаклуна. Його злі чари затягують Карен у скажений вир танцю. Карен не змозі припинити вбивче кружляння, її сил вистачає тільки на те, щоб якомога міцніше притискати до серця діадему – крихточку їхнього з Томасом кохання.

Ах!!!... Карен падає до долу... Чоботар придивляється до неї. Не дихає! Мертва!.. Він хутко збирається. «Треба тікати, бо містяни помстяться мені за загублену душу».

В цей час, на площу виходить згорьований Томас. Він обійшов усе місто, перепитав усіх містян, але ніхто не бачив Карен. Його серце сповнене тугою за коханою. Різдвяна ялинка нагадує Томасу щасливі часи. Власна безпорадність народжує в його душі відчай та лють.

Раптово Томас бачить Карен. О, ні!.. Мертва!!! ... Відчуття безмежного горя охоплює Томаса. Немов у маренні, він бачить у руці Карен символ їхнього кохання - діадему.

Томас прикрашає волосся коханої цією прикрасою, немов найдорогоціннішою короною, назавжди віддаючи Карен своє безмежно-кохаюче серце. Відтепер, він обручений з нею навічно .

Але що це!.. Кохана відкриває очі!... Невже, злі чари Чоботаря розвіяні!!! Так!!!!... Немає у світі нічого сильнішого за кохання!!!!...

Щасливі закохані, не змозі відвести закоханих очей один від одного.

Маленьке містечко знову наповнюється радістю, танцями та веселим гомоном!

2.2 Жанр, вид та стилістика хореографічної постановки. Ідейно-тематичний аналіз.

Форма – двоактний балет.

Жанр – епічний/балет-казка.

Стиль – класична хореографія

Час дії – початок ХІХ століття

Місце дії – невелике європейське містечко

Тема – вічне кохання

Ідея – всепереможна сила кохання

Сюжет: історія кохання, яке, ледь не зруйнували злі чари Чоботаря. Дівчина, на ім'я Карен, своїм безневинним жартом, розлютила старого Чоботаря. Він вирішив провчити норовливе дівчисько, зачарувавши червоні черевички, які згодом опинилися на ніжках Карен. Беззупинний танок черевичків, виснажував та поступово вбивав бідолашну і ніхто не міг допомогти їй. Черевички неначе зрослися з ніжками Карен. Томас, шукаючи свою кохану Карен, яка несподівано зникла на Різдвяному балу, знаходить її мертвою біля будинку Чоботаря. Томас помічає у руці дівчини жартівливий символ їхнього кохання –діадему, та прикрашає нею Карен, віддаючи своє серце навічно. Кохання розвіює злі чари: Карен оживає. Маленьке містечко знову наповнюється веселим гомоном і танцями.

Надзавдання – боротьба за своє щастя та кохання.

Конфлікт – міжособистісний.

Наскрізна дія – порятунок Карен від прокляття Чоботаря.

2.3 Композиційно-архітектонічна побудова

Експозиція: Святково прикрашена площа маленького європейського містечка. Містяни святкують Різдво. Разом із веселими парубками та дівчатами танцюють закохані Карен та Томас.

Зав'язка: Веселий галас танцюючої юрби дратує Чоботаря. Норовлива Карен не збирається припиняти танцювати та передражнює старого. Чоботар погрожує Карен страшною помстою.

Розвиток дії: Чоботар накладає прокляття на черевички і згодом продає їх Карен. Заклинання не дає Карен зупинитися і змушує її беззупинно танцювати.

Кульмінація: Мстивий Чоботар байдужий до благань бідолашної дівчини. Злі чари вбивають Карен.

Розв'язка: Згорьований Томас прикрашає кохану діадемою – символом їхнього вічного кохання, віддаючи їй назавжди своє серце. Карен оживає, і до маленького містечка повертаються кохання та Різдвяний настрій.

2.4 Сценарно-композиційний план

Назва епізоду	Декорації Реквізит	Дійові особи	Світло	Музичний матеріал	Хрон омет раж
Увертюра				Роберт Шуман: Симфонія №1, сі-бемоль мажор, ор. 38 «Весняна»	00:00 –2:00

Дія I					
Картина I («Святкова площа»)					
Святкування Різдва на площі міста	<p>Декорації: «Святкова площа» (Дод.А); майстерня Чоботаря (Дод.Б).</p> <p>Реквізит: Товар, що продається у прилавках (Дод.В; Дод.Г; Дод.Д; Дод.Е);</p> <p>Прикраса «Діадема» (Дод.Ж)</p>	Карен, Томас, їхні друзі (4 дівчини і 4 хлопця); Чоботар; містяни (16 танцівників)	Яскраве, тепле біле світло з відтінком жовтого	Роберт Шуман: Симфонія №1, сі-бемоль мажор, ор. 38 «Весняна»; Густав Малер: Симфонія №1, ре мажор;	2:00 – 11:16
Сварка Карен із Чоботарем			Яскраве світло з відтінком червоного; спалахи червоного світла; в кінці епізоду поступове затемнення	Каміль Сен-Санс: Симфонія №2, ля мінор, ор. 55;	11:21 – 13:48

Чоботар зачаровує черевички	Декорації: майстерня Чоботаря (Дод.Б) Реквізит: палиця (Дод.З); котел(Дод.И); торбинки із зіллям (Дод.К); старі білі бальні черевички (Дод.Л); червоні черевички (Дод.М)	Чоботар Чорти (2 танцівники)	Повне затемнення всієї сцени, промінь холодного білого світла, висвічує виключно майстерню Чоботаря; потім світло набуває зеленуватого відтінку; періодично відбуваються спалахи червоного світла	Густав Теодор Холст: Японська сюїта, ор.33;	13:50 – 15:30
Запрошення на Різдвяний бал	Дія відбувається на авансцені з опущеною завісою Реквізит: Стійка із одягом Карен (Дод.Н); лист- запрошення (Дод.П); бальна сукня (Дод.Р);	Карен; її подруга	Тепле біле світло з жовтим відтінком, освітлює авансцену	Арнольд Шенберг: Вальси для струнного оркестру;	15:37 – 17:10

Чоботар продає черевич ки Карен	Декорації: «Святкова площа» (Дод.А); майстерня Чоботаря (Дод.Б). Реквізит: Товар, що продається у прилавках (Дод.В; Дод.Г; Дод.Д; Дод.Е); палиця (Дод.З); капелюх (Дод. С); червоні черевички (Дод.М)	Карен та її подруга; продавець взуття; Чоботар	Тьмяне біле світло з холодним синім відтінком, немов від вуличних ліхтарів, світить з бокових прожекторів; поступово йде затемнення зі всіх сторін; подружок з придбаними черевичками супроводжую ть білі промені світла	Антон Брюкнер: Симфонія №9, ре мінор;	17:20 – 20:55
Дія II					
Картина I («Різдвяний бал»)					
Вальс	Декорації: «Різдвяний Бал» (Дод.Т); прикрашена ялинка (Дод.У); стілці (4 шт.) (Дод.Ф)	Карен Томас Гості балу (4 юнака, 4 дівчини)	Святкове. тепле біле світло з жовтим відтінком	Арнольд Шенберг: Вальси для струнного оркестру;	21:00 – 23:40

Adagio Карен та Томаса	Декорації: «Різдвяний Бал» (Дод.Т); прикрашена ялинка (Дод.У); стілці (4 шт.) (Дод.Ф)	Карен Томас Гості балу (4 юнака, 4 дівчини)	Промінь світла висвічує закохану пару, поступово світло перемикається на бокові прожектори (тепло-жовтий колір)	Арнольд Шенберг: Вальси для струнного оркестру;	23:43 – 25:30
Злі чари почина ють діяти			Яскраве, тепле, світло поступово переходить в червоне; спалахи червоного світла; у кінці перехід назад до теплого білого світла	Каміль Сен-Санс: Симфонія №3, до мінор, ор. 78;	25:30 – 30:22

Картина II («Ліс»)

Карен опиняє ться у лісі	Декорації: «Ліс» (Дод.Х)	Карен; Крижинки (18 танцівниць)	Темне, холодне з додаванням синього світла, з бокових прожекторів	Сезар Франк Симфоніч на поема «Прокляти й мисливець »	30:23 – 36: 50
-----------------------------------	--------------------------------	--	---	--	-------------------------

Картина III					
Смерть Карен	Декорації: «Святкова площа» (Дод. А); майстерня Чоботаря (Дод.Б); «Діадема» (Дод.Ж); палиця (Дод.З); капелюх (Дод. С)	Карен; Чоботар	Спочатку холодне, з відтінком блакитного світло, потім яскраве червоне; світло звужується до променя червоного кольору, що спрямоване на Карен	Каміль Сен-Санс: Симфонія №1, мі-бемоль мажор, ор.2;	36:52 – 38:55
Кохання перемагає злі чари		Карен; Томас; Чоботар	Поступовий перехід до яскравого, теплого світла	Жорж Бізе: Римська сюїта №3, до мажор.	38:55 – 45:07

2.5 Дійові особи та їх характеристика

Карен - молода дівчина, яка полюбляє танці та веселощі. Впевнена в собі красуня має рішучий та норовливий характер.

Томас - статний юнак, закоханий у Карен. Його головними рисами характеру є хоробрість і відданість коханій.

Чоботар - злий дідуган, одинак. Він ненавидить людей, його дратує все навколо.

Юнаки та дівчата – веселі та безтурботні друзі Карен та Томаса.

Містяни.

Крижинки.

Чорти.

2.6 Характеристика музичної основи хореографічного твору

Одна з найважливіших та найскладніших задач балетмейстера є влучний підбір музичного матеріалу. Музика і танець – це одне ціле, вони взаємопов'язані. Музика може підсилити емоційний вплив балетного виступу, надаючи йому глибину та інтенсивність, а може навпаки зіпсувати хореографічний твір і зробити його пласким та нецікавим для глядача. Балетмейстер вибирає музику, яка відповідає настрою і сюжету вистави, щоб створити максимально емоційний вплив на глядачів. Музика повинна намічати характеристику персонажів, відображати внутрішній світ героїв балету, передавати динаміку сценічних подій та наскрізну музичну дію. Музика допомагає балетмейстеру створити образи та атмосферу вистави. Вона може передавати різноманітні емоції, від радості до трагедії, та відображати різноманітні сцени та події.[10] Крім того, музика і танець спільно використовують ритм та темп для створення емоційно зарядженого виразного виступу. Ритмічні фігури і мелодії в музиці визначають рухи танцюристів і забезпечують їх злагоджену координацію. Балетмейстер

використовує музичний супровід для створення плавної і синхронізованої хореографії, яка відповідає музичним фразам та ритмам. [2]

У дипломній роботі використані уривки різних музичних творів декількох композиторів, але незважаючи на це, усі ці фрагменти не суперечать та не перебивають один одного. Це відбувається завдяки тому, що творчість цих композиторів об'єднана спільним жанром та стилем – романтичним. Саме тому один уривок непомітно перетікає в інший і вони гармонійно поєднуються між собою, і створюють закінчену картину. Кожен уривок повністю розкриває суть сцени, її настрій та характер.

Отже, музика є невід'ємною частиною процесу створення балетного виступу, а її важливість для балетмейстера неоціненна. Вона визначає настрій, емоційний вплив, динаміку та художній вираз вистави, що робить виставу незабутньою для глядачів.

Увертюра та епізод «Святкування Різдва на площі міста»

Музичний твір: Симфонія № 1 («Весняна»), сі-бемоль мажор, ор. 38

Композитор: Роберт Шуман

Хронометраж: 00:00 – 11:16.

Тривалість: 07:10.

Роберт Шуман — німецький композитор, піаніст, впливовий музичний критик, диригент та громадський діяч. Він вважається одним із найвидатніших композиторів епохи романтизму. Шуман розвивав демократичні й реалістичні тенденції німецького й австрійського музичного романтизму. Його творчість тісно пов'язана з традиціями німецької музичної класики. Водночас Шуман увійшов в історію музики як один із найсміливіших новаторів. [14]

Симфонія № 1, сі-бемоль мажор, ор. 38 Роберта Шумана, «Весняна» — перший симфонічний твір Шумана, написана у 1840–1841 роках. Прем'єра

твору відбулася 31 березня 1841 року в Лейпцигу під диригуванням Ф.Мендельсона.

Симфонія складається з 4-х частин:

- Andante un poco maestoso – Allegro molto vivace (сі-бемольмажор)
- Larghetto (мі-бемоль мажор)
- Scherzo: Molto vivace (соль мінор)
- Allegro animato e grazioso (сі-бемоль мажор) [27]

У постановці була використана перша частина твору – Andante un poco maestoso – Allegro molto vivace. Цей фрагмент жвавий, яскравий та веселий за характером, і це саме те, що потрібно в обраному епізоді. Даний музичний матеріал якнайкраще доповнює енергійність танцю та різнобарв'я декорацій та костюмів.

Епізод «Святкування Різдва на площі міста»

Музичний твір: Симфонія № 1, ре мажор

Композитор: Густав Малер

Хронометраж: 07:10 – 11:21

Тривалість: 04:06.

Густав Малер – австрійський композитор, оперний і симфонічний диригент єврейського походження. За життя Густав Малер був відомий як один із найвидатніших диригентів свого часу, представник так званої «післявагнерівської п'ятірки». Малер як композитор мав за життя лише відносно вузьке коло відданих шанувальників, і тільки за півстоліття по його смерті він здобув справжнє визнання – як один із найвидатніших симфоністів ХХ століття. Його творчість стала своєрідним мостом між пізнім австро-німецьким романтизмом ХІХ століття та модернізмом початку ХХ. Спадок Малера-композитора відносно невеликий і майже повністю складається з пісень і симфоній, проте, за останні півстоліття, впевнено увійшов до концертного репертуару, і ось уже декілька десятиліть він є одним із найбільш виконуваних композиторів.[21]

Симфонія № 1, ре мажор – симфонія Густава Малера, написана між 1888 і 1894 роками. Вперше була виконана в Будапешті, як п'ятичастинний твір під назвою «симфонічна поема у двох частинах». При наступних виконаннях твір був названий як «Титан. Поема у формі симфонії». Пізніше, автор переглянув цей твір, з нього була вилучена друга частина – Andante, врешті, 1896 році була виконана в Берліні, як Симфонія ре мажор. У 1899 симфонія була видана в Берліні. [19]

Фрагмент даної симфонії, що був використаний у постановці, невеличкий, але розкриває усю чуйність та особливість відносин між героями. Музика дуже плавна й лірична, завдяки їй, глядачі відчувають глибину почуттів героїв, всю ту ніжність і кохання, якими сповнені їх серця.

Епізод «Смерть Карен»

Музичний твір: Симфонія № 1 мі-бемоль мажор, ор. 2

Композитор: Шарль-Каміль Сен-Санс

Хронометраж: 36:52 – 38:55

Тривалість: 02:03.

Епізод «Сварка Карен з Чоботарем»

Музичний твір: Симфонія №2 a-moll, ор.55

Композитор: Шарль-Каміль Сен-Санс

Хронометраж: 11:21 – 13:48

Тривалість: 02:27.

Епізод «Чари починають діяти (Різдвяний бал)»

Музичний твір: Симфонія № 3 c-moll, ор. 78

Композитор: Шарль-Каміль Сен-Санс

Хронометраж: 25:30 – 30:22

Тривалість: 04:50.

Шарль-Каміль Сен-Санс був французьким композитором, органістом, диригентом і піаністом романтичної епохи. До його

найвідоміших творів входять "Introduction and Rondo Capriccioso" (1863), Другий фортепіанний концерт (1868), Перший віолончельний концерт (1872), "Danse macabre" (1874), опера "Самсон і Даліла" (1877), Третій скрипковий концерт (1880), Третя («Органова») симфонія (1886) та "Карнавал тварин" (1886).

У молодості Сен-Санс захоплювався найсучаснішою музикою того часу, особливо Шуманом, Лістом і Вагнером, хоча його власні композиції загалом були в межах традиційної класичної традиції. Він був дослідником музичної історії та залишався відданим структурам, розробленим попередніми французькими композиторами. Це призвело його до конфлікту, в його останні роки, з композиторами імпресіоністської та експресіоністської шкіл музики; хоча в його музиці були неокласичні елементи, його часто вважали реакціонером.[23]

Симфонія № 1 мі-бемоль мажор, ор. 2 написана в 1853 році, коли композитору було всього 18 років, перша нумерована симфонія композитора демонструє дивовижну зрілість для його віку. Якщо його попередні спроби створити форму були повністю класичними, ця робота є повномасштабною романтичною, в ній відчувається вплив Шумана.

Симфонія №2 a-moll, ор.55 – рідкісна симфонія написана в 1856 році для конкурсу, коли композиторові був 21 рік. Сен-Санс виграв конкурс, але приховав роботу, яка залишалася неопублікованою до 1974 року. Легко зрозуміти, що йому в ній не сподобалося; він має широкий, німецький тон, який мало відображає його власну особистість, яка виникне протягом наступних кількох років. Однак він сповнений несподіванок і має буйство молодого Сен-Санса. Буйство — ключове слово Симфонії № 2 ля мінор, ор. 55.

Симфонія № 3 c-moll, ор. 78 була замовлена на початку 1886 року Королівським філармонічним товариством, і перше її виконання відбулося 19 травня того ж року в Сент-Джеймс-холі в Лондоні (диригував сам автор).

Після смерті Ференца Ліста через півтора місяці Сен-Санс присвятив твір пам'яті цього композитора. Ця симфонія є піком кар'єри композитора.[15]

Епізод «Чоботар зачаровує черевички»

Музичний твір: Японська сюїта, ор.33

Композитор: Густав Холст

Хронометраж: 13:50 – 15:30

Тривалість: 01:40.

Густав Холст – англійський композитор і педагог, відомий своєю роботою у різних музичних жанрах, найбільш відомим твором якого, є оркестрова сюїта "Планети". Холст розробив власний композиційний стиль, який, хоч і не був новаторським, відображав впливи різних композиторів, зокрема Ріхарда Вагнера та Ріхарда Штрауса. Його подальше натхнення походило від відродження англійської народної музики на початку ХХ століття, а також від прикладу видатних сучасних композиторів, таких як Моріс Равель.

Японська сюїта - одна з композицій Густава Холста, яка була створена за консультацією з японським хореографом Мічію Іто. Як результат, сюїта відобразила деякі японські впливи у своїй інструментальній організації, але в цілому залишилася західною оркестровою музикою. [16]

Епізод «Чоботар продає черевички Карен»

Музичний твір: Симфонія № 9 ре мінор

Композитор: Антон Брукнер

Хронометраж: 17:20 – 20:55

Тривалість: 03:30.

Антон Брукнер – австрійський композитор, органіст і музичний педагог, відомий насамперед своїми симфоніями, месами і мотетами. Його симфонії часто вважаються символом заключного етапу австро-німецького

романтизму в силу своєї багатогармонійної мови, складної поліфонії та значної тривалості. Основну частину творчості композитора складає симфонічна та духовна музика.

Симфонія № 9 ре мінор є останньою симфонією, над якою працював Антон Брукнер, залишивши останню частину незавершеною на момент його смерті в 1896 році; Брукнер присвятив її «любому Богу». Прем'єра симфонії відбулася під керівництвом Фердинанда Лева у Відні 1903 року. [6]

Епізод «Вальс та Adagio (Різдвяний бал)»

Музичний твір: Вальси для струнного оркестру

Композитор: Арнольд Шенберг

Хронометраж: 21:00 – 25:30

Тривалість: 04:30.

Епізод «Запрошення на різдвяний бал»

Музичний твір: Вальси для струнного оркестру

Композитор: Арнольд Шенберг

Хронометраж: 15:37 – 17:10

Тривалість: 01:33.

Арнольд Шенберг – австро-американський композитор, теоретик музики, викладач, письменник і художник. Він вважається одним із найвпливовіших композиторів ХХ століття. Він був пов'язаний з експресіоністським рухом у німецькій поезії та мистецтві та лідером Другої віденської школи. Шенберг був відомий на початку своєї кар'єри тим, що одночасно поширював традиційно протилежні німецькі романтичні стилі Брамса та Вагнера. Пізніше його ім'я стане уособленням інновацій в атональності, що стане найбільш полемічною рисою класичної музики ХХ-го століття. [20]

"Вальси для струнного оркестра"- це музичний цикл, написаний А.Шенбергом у 1897р., що включає чотири вальси. На той час Шенберг був музикантом в аматорському оркестрі "Полігімнія", і вальси були написані

для цього ансамблю. Вони були створені в кращих шубертівських традиціях, але належать до маловідомих творів Шенберга. Кожен вальс має свій унікальний характер і виразні музичні мотиви, але всі вони відзначаються вишуканою майстерністю композитора в обробці мелодій і ритмів вальсу. Шенберг вдало поєднує традиційний вальсовий стиль зі своїм сучасним музичним мовленням, створюючи вражаючу інтелектуальну та емоційну музику.[18] Настрій та стиль цих вальсів гарно ілюструє атмосферу святкового балу і тому, ці вальси, були використані у цьому епізоді.

Епізод «Карен опиняється у лісі»

Музичний твір: "Проклятий мисливець"

Композитор: Сезар Огюст Жан Гійом Юбер Франк

Хронометраж: 30:23 – 36:52

Тривалість: 06:27.

Сезар Огюст Жан Гійом Юбер Франк — французький композитор-романтик, піаніст, органіст і вчитель музики, який народився в сучасній Бельгії. Франк – один із найбільших композиторів XIX століття. Його творчість вплинула на наступне покоління французьких композиторів, у тому числі на Ернеста Шоссона, Клода Дебюссі, Моріса Равеля. Невід'ємну частину спадщини Франка становлять твори органу — інструменту, яким композитор чудово володів. Багато хто називає його найбільшим із композиторів для цього інструменту після Баха. Його музика часто контрапунктично складна, використовує гармонічну мову, яка є прототипом пізнього романтизму, демонструючи великий вплив Ференца Ліста та Ріхарда Вагнера.

"Проклятий мисливець" (фр. **Le Chasseur maudit**) - симфонічна поема Сезара Франка, завершена композитором 31 жовтня 1882 року. Орієнтовна тривалість звучання 15 хвилин. Перше виконання «Проклятого мисливця» відбулося 31 березня 1883 року у паризькому концертному залі Ерара, диригував Едуар Колонн. [12]

Епізод «Кохання перемагає злі чари»

Музичний твір: Римська сюїта №3

Композитор: Жорж Бізе

Хронометраж: 38:55 – 45:07

Тривалість: 06:12.

Жорж Бізе – видатний французький композитор XIX століття, відомий своєю творчістю у галузі оперної музики. Основними його творами є опери, які отримали визнання як у Франції, так і в усьому світі. Найвідоміший оперний твір Бізе - "Кармен". Вона стала символом французької опери і шедевром світової музичної культури. Крім "Кармен", серед відомих оперних творів Бізе слід згадати "Любовне пекло" та "Перлина рибалки". Усі ці опери відзначаються яскравими мелодіями, емоційною насиченістю та майстерністю в обробці музичного матеріалу. Окрім творів оперного жанру Ж. Бізе komponував й інструментальні твори, такі як симфонічні сюїти і фортепіанні п'єси, наприклад Римська сюїта №3

Римська сюїта №3 Жоржа Бізе – це відомий інструментальний твір, який відноситься до симфонічної музики. У складі сюїти розміщені чотири частини, кожна з яких має свою унікальну атмосферу і виразність. Ця сюїта чудовий приклад майстерності Бізе в створенні музики, яка залишається популярною серед слухачів і виконавців у всьому світі.[13]

2.7 Сценографія

Сценографія (лат *scaena* - сцена і грец *grapho* - пишу) — театральнo-декораційне мистецтво створення образу спектаклю, просторово-зображального середовища, місця і часу дії театральної вистави. [8]

Основні складові сценографії:

- декорації;
- сценічне світло;
- сценічні ефекти;
- театральні костюми. [1]

Надалі, значення кожної складової сценографії та їхнє оформлення у творчому проєкті «Зачаровані черевички» буде розглянуто детальніше.

Освітлення

Освітлення у балеті відіграє ключову роль у створенні атмосфери, передачі настрою та виразності вистави. Воно визначає фокус та акцентує увагу глядача на певних елементах вистави, таких як танець, декорації або костюми. Освітлення може підсвічувати різні частини сцени, використовувати різні кольори та інтенсивності, тим самим створюючи різноманітні настрої: магичності, романтики, драматизму або ж гумору, підкреслюючи емоційність кожної сцени. Світло також використовується для підтримки драматургії спектаклю, для виокремлення та акцентуації ключових моментів дії, а також для передачі зміни часу та місця вистави. Крім того, освітлення у балеті може використовуватися для створення вражаючих візуальних ефектів, такі як симетрія, перспектива та тіні, прожекторні промені, світлові проєкції або використання спеціальних світлодіодних елементів. У певних випадках, освітлення може бути також інтерактивним, реагуючи на рухи та дії танцюристів на сцені. Усе це значно підсилює враження від вистави.

Загалом існує чотири основні функції освітлення:

- **Настрій:** створення емоційної атмосфери на сцені через використання кольорів, кутів та яскравості освітлення.
- **Освітлення:** дозволяє глядачам чітко спостерігати події, які відбуваються на сцені.
- **Моделювання:** застосування світла і тіні для відтворення форми акторів і об'єму сценічного простору.
- **Вибірковий фокус:** створення точки фокусу для глядачів за допомогою контрасту в освітленні.[17]

У творчому проєкті «Зачаровані черевички» для підкреслення подій сюжету, настрою та емоції певного епізоду, а також для акцентуації на певних елементах історії було вирішено використати різне за кольором, місцем та інтенсивністю освітлення.

Наприклад, у сценах, де сюжет доходить до найвищої точки напруги (суперечка, чаклунство), холодне червоне світло – найкращим чином може підкреслити емоційну схвильованість персонажів. Але слід зазначити, що розгортання події може відбуватися по різному: поступово, нарощуючи силу, або несподівано, зненацька. Саме тому, у творчому проєкті були використані різні ефекти: спалахи кольорового світла, поступовий спад, підвищення яскравості та інтенсивності кольору світла, зміна розміру променів світла.

В епізодах, де потрібно було передати емоції радості та кохання, атмосферу затишку або святкового настрою, використовується тепле біле світло з золотавим відтінком. Воно підкреслює радісні почуття героїв, робить їх більш чуттєвими, створює святкову атмосферу.

Біле світло з відтінком холодного синього – якнайкраще може розкрити та доповнити відчуття крижаного вітру, нестерпного холоду, атмосферу

безпораддя та знемоги. Тому воно найбільше підходить для використання у сцені «Ліс», де героїня ледь не вмирає від холоду та втоми.

Використання різного за кольором світла не єдиний спосіб прикрасити та доповнити сценічну дію. Наприклад, можна направляти світло з-під різних кутів. Якщо воно падає зверху, створюється цілісне та чітке зображення; а якщо світло направлене з бокових прожекторів, силуети артистів та декорацій відкидають тінь, що створює атмосферу нереальності та ефімерності подій, що відбуваються на сцені. Тіні наслідують рухи артистів, що наповнює картину додатковою динамікою та особливою виразністю.

Загалом, освітлення є важливим елементом художнього виразу в балеті, який допомагає створити повну та змістовну картину для глядачів, воно додає глибини та динаміки виставі, роблячи її більш захоплюючою та емоційно насиченою для глядачів.

Костюм

Костюм є одним з найважливіших елементів у загальній сценографії оформлення. Його головні функції в балеті – знакова та соціальна, саме вони розкривають образ кожного персонажа: визначають вік, стать, характер, професію, підкреслюють індивідуальність чи типізують особу. Костюм складає внутрішню композицію вистави: відбувається взаємодія різних костюмів між собою за кроєм, формою, кольором, матеріалом. Злагожденість усіх елементів і деталей дозволяють глядачеві розкрити зміст і функції костюму, який постає носієм значень, що поширюються на інші елементи вистави.[3]

У казці Г.Х.Андерсена «Червоні черевички» не зазначено точний час та місце події, в результаті чого доволі складно визначити стилістику костюму. Тому орієнтиром було обрано місце (Данія) та період життя автора

(2 квітня 1805 - 4 серпня 1875). У той час, мода вищого світу, аристократії мали спільні тенденції для всієї Європи. Законодавцями моди ставали високопоставлені люди передових країн Англії та Франції. Звідти мода розповсюджувалася усією Європою.

Одним із завдань при створенні костюму до дипломної роботи було достовірно передати стилістику обраного періоду: фасон, кольорова гама, крій, аксесуари, головні убори, зачіска та інші елементи одягу.

У прагненні в усьому відповідати моді певного періоду, потрібно не забувати про практичність костюму. Він не має заважати танцівникам рухатись, не має бути занадто тяжким. Беручи до уваги вищезазначені обґрунтування, було вирішено обрати костюм у стилі періоду ампір.

Ампірна мода (Додаток Ц) охоплювала період Директорії (1795-1799 рр.), Консульства (1799-1804 рр.) та Першої імперії (1804-1814 рр.), і в певній мірі вплинула на ранні роки Реставрації Бурбонів. Вона виникла в революційній Франції, отримала розквіт за Наполеона, і відзначалася, як і інші прояви ампірного стилю, зацікавленістю у давньогрецьких та римських зразках. Цей стиль продовжував існувати до 1820-х років, з поступовим переходом у вікторіанський стиль.

Зовнішній вигляд жіночих суконь періоду ампір відтворював елементи сорочок і мав характерний ампірний силует, заснований на античних пеплосах та хітонах. Вони мали високу талію, яку підкреслювали поясом під грудьми, шию та руки залишали відкритими. Застосовуються прозорі муслінові тканини, батист, вишивають сукні однотонною білою гладдю із золотою та срібною ниткою та блискучими пастками. У випадку, якщо сукня призначалася для візитів та танців і мала бути розкішною, часто до неї додавали короткі рукави з буфами.[22]

Хітон, пошитий із легкої тканини в стилі ампір, дозволяє танцівницям вільно рухатись, не заважає під час підтримок та взаємодій у парі. Легкі

тканини гарно наслідують і продовжують рухи танцівниць, створюючи в танці ефект легкості та невимушеності.

Під час прогулянок у прохолодну погоду, ампірні красуні накидали на плечі шалі, вовняні та шовкові, однотонні та з кольоровою орнаментальною облямівкою, прикрашені вишивкою, бахромою. Дуже короткі рукави суконь змусили вдаватися не тільки до допомоги шалей та шарфів, а й до суттєвіших утеплювачів.

Спенсер – коротенька жакетка, що повторювала розмір ліфа сукні, утеплена хутром та підкладкою, з оксамиту, сукна, шовку та вовни; оброблялася вона шнурами, гудзиками, бейками та тасьмою з великим смаком та різноманітністю.

Прогулянковий наряд завершували надіванням капота у вигляді глибокої корзинки із зав'язками, що закривала обличчя. Капот шили з оксамиту, атласу, щедро декорували рюшами, квітами, стрічками, бантами, хутром. Для вулиці вибирали також корнет – м'який складного крою чіпець з мусліну або перкалю, оздоблений мереживом. Бальний туалет доповнювали яскравими тюрбанами з серпанку або оксамиту.

Доповненням до костюма слугували маленькі ридикюлі. Надягали довгі, вище ліктя, рукавички з тонкої замші, шкіри, мусліну, серпанку, не дозволяючи собі ніколи з'являтися з голими руками на людях.

Дорогоцінності підбирали стримано, надаючи перевагу античним формам і мотивам – камеям, браслетам, діадемам, кольє.[22]

Атмосфера військових перемог разом із пафосом державотворення на початку XIX ст. зумовили домінування форменого одягу в чоловічому костюмі доби ампіру. Закономірно, що цивільний костюм почав запозичувати конструктивні особливості стилю уніформи. Тому чоловічий одяг набуває однаковості, підкресленої простоти та бездоганності ліній, що потребували досконалої якості. Модний двобортний фрак носили

застібнутим на всі гудзики. Дисциплінуюча стратегія чоловічого одягу потребувала доповнення фрака двобортним жилетом або навіть двома. Їх кроїли з коміром-стійкою, доповнювали невеликими гудзиками. Щільні блискучі тканини прикрашаються однотонною рельєфною вишивкою або симетричним декоративним оздобленням. Все більше вживаються виражені кольори: червоний із чорним, червоний із зеленим, глибокий, синій, яскраво-жовтий.

Носили кюлоти довжиною – до середини гомілки. Проте майбутнє залишилося за довгими панталонами, нижня частина яких кроїлася так, щоби покривати взуття. Прийшли штрипки та підтяжки, забезпечуючи динамізм і свободу рухів. Їх доповнювали елегантними високими легкими чоботами з відкотами – гусарськими, жокейськими, гессенськими, «велінгтонами» – або низько вирізаними бальними лакованими туфлями з маленькою пряжкою чи пласким бантом. [22]

Головними уборами були: болівар, циліндр.

На практиці, створюючи чоловічий костюм у цьому стилі, потрібно використовувати зовсім інші матеріали, а ніж було зазначено вище. Тканина повинна бути тонкою та еластичною, щоб артисту було зручно танцювати. Але крій, стиль та гама кольорів мають відповідати вищезгаданому періоду.

Зачіски доби ампір (Дод. Ш)

У жінок, в укладанні волосся, акцент був на дбайливо укладені композиції з круглих, спіральних і трубчатих локонів, укладали над вухами кільця з волосся. Голова прикрашалася діадемами та обручами, також використовувалися фероньєрки, вінки зі штучних квітів та колосків, дубового та лаврового листя.

Чоловіча зачіска справляла враження простоти та природності через збереження натурального кольору волосся. Його стригли ззаду коротко, залишаючи спереду більш довгі легко завиті пасма, які зачісували на скроні.

Зачіску доповнювали бакенбардами «фаворі» або «акулячими плавниками».[22]

Проаналізувавши матеріал поданий вище, було розроблено ескізи костюмів для різних персонажів у різних епізодах та картинах дипломної роботи.

Назва картини	Персонажі	Номер додатку
Дія I, Картина I «Святкова площа»	Жіночий (кордебалет і Карен)	Додаток Щ
	Чоловічий костюм (кордебалет і Томас)	Додаток Ю
	Чоботар	Додаток Я
Епізод «Чоботар зачаровує черевички»	Чорти	Додаток АА
Дія II, Картина I «Різдвяний бал»	Костюм Карен	Додаток ББ
	Костюм Томаса	Додаток ВВ
	Жіночий костюм (кордебалет)	Додаток ГГ Додаток ДД
	Чоловічий костюм (кордебалет)	Додаток ДД Додаток ЕЕ
Дія II, Картина II «Ліс»	Костюм крижинок	Додаток ЖЖ

Отже, костюм відіграє важливу роль у створенні балетного спектаклю. Він розкриває глядачу характери персонажів, їхнє положення у суспільстві, їхній вік, стать, професію, захоплення. Костюм доповнює і наповнює виставу багатьма додатковими сенсами та деталями, що змушують глядача ще більше занурюватись у казковий світ спектаклю.

Декорації

Декорації в театрі – це об'ємне мальовниче зображення загальних видів, деталей інтер'єрів та обстановки того місця, де відбувається дія спектаклю. Вони органічно доповнюють образ, який створюють своєю грою актори на сцені. Декорації впливають на сприйняття театрального твору в цілому.

Гості та глядачі судять про виставу не лише за грою акторів чи чудовим музичним супроводом. Для глядачів не менш важливим є антураж: незвичайний, захоплюючий, привабливий. Декорації служать дорогоцінною оправою для дії, що відбувається на сцені, без якої найгеніальніший виступ виглядає бідно і похмуро.

Ретельно підібраний фон створює цільну живу картину, що відповідає сценарію та сюжету. Декорації покликані замінювати описову частину п'єси: вони показують, яка епоха зараз панує на сцені, де відбуваються події, навіть можуть передавати настрій цих подій. Барвисті чіткі зображення створюють ефект присутності для глядачів, роблять нас співучасниками та повністю занурюють у таїнство художнього твору.

Для створення потрібного ефекту використовують декорації, що складаються з багатьох елементів:

- фон та обрамлення;
- куліси та завіса;
- об'єкти ландшафту або інтер'єрної обстановки [1]

Картина «Святкова площа» має нести легкий, жвавий, веселий настрій. Це можна втілити за допомогою яскравих кольорів та різноманіття деталей. Задній план відкриває глядачеві міську площу, на якій бурлить життя, розгортається свято: ятки рясніють подарунками до Різдва, посеред площі височить прикрашена до свят ялинка. На самій сцені, для більшої об'ємності та динаміки сцени стоять чотири ятки, наповнені різноманітним товаром, поруч із ними майстерня Чоботаря. Вона різко відрізняється від загального антуражу. Стара та занедбана, майстерня має викликати почуття неприязні та відрази у глядача.

У картині «Ліс», декорації мають створювати пригнічену, тривожну атмосферу. Тому при розробці дизайну цих декорацій використовувалися темні кольори.

Ретельну увагу потрібно приділити картині «Різдвяний бал». У цій картині необхідно дотримуватись обраного стилю. У підрозділі «Костюм» було зазначено історичний період (ампір), у якому відбуваються події балету, відповідно декорації повинні бути виконані у тому ж стилі. Характерні риси для стилю ампір в інтер'єрі:

- рясне використання золота (а також позолоченої бронзи або відполірованої латуні, яка має стриманий «золотий» блиск)
- велика кількість драпірування дорогими тканинами (оксамит, атлас, парча), кольори — червоний, білий, золотий
- давньоримські та давньогрецькі мотиви декору (грецький візерунок меандр, амфори, скульптури античних богів і героїв, римський орел, колосся, пальметти, грецькі сфінкси)
- єгипетські мотиви (зображення стародавніх єгиптян у характерному одязі, скарабеї, візерунок з лотосів)

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Отже, другий розділ дипломної роботи широко розкриває художні особливості балету «Зачаровані черевички», основний зміст і задум всієї роботи.

У роботі було надано короткий зміст творчого проєкту, або лібрето, і концепцію постановки, що висвітлює тему, ідею, мету, основний конфлікт та сюжет. Також складено композиційно-архітектонічну структуру творчого проєкту, де описано етапи: експозицію, зав'язку, розвиток подій, кульмінацію і розв'язок.

Надалі було створено сценарно-композиційний план у вигляді таблиці, що включає інформацію про: порядок і назви епізодів, дійові особи, світло, декорації, реквізит, музичний супровід та хронометраж. Проведено аналіз та надано характеристику кожному з дійових персонажів хореографічної постановки.

В даному розділі також було охарактеризовано музичну основу хореографічного твору, яку склали твори відомих композиторів: Ш.-К.Сен-Санс, Р.Шуман, Г.Малер, Г.Холст, А.Брукнер Ж.Бізе, А.Шенберг, Сезар Франк. Про кожен музичний фрагмент було надано короткі відомості, а також охарактеризована їхня емоційна складова.

У підрозділі сценографія проаналізовано важливість костюму, декорацій та світлового вирішення для хореографічної постановки. Був описаний творчий задум щодо оформлення сценографічних складових.

ВИСНОВКИ

Творчий проєкт був реалізований у вигляді фрагменту балету «Зачаровані черевички» за сюжетом однойменного оповідання Ганса Крістіана Андерсена.

Під час роботи над творчим проєктом було виконано ряд завдань, а саме: реалізовано на практиці мету творчого проєкту, обґрунтовано теоретичну основу, засоби художньої виразності творчого проєкту; розкрито ідейно-тематичне та композиційне рішення постановки; сформовано уміння самостійно визначити тему та етапи творчого проєкту; застосовано комплекс загальних та фахових компетентностей у процесі реалізації творчого проєкту; обґрунтовано систему заходів, що є необхідними для розв'язання теоретичних і практичних завдань; проведено всебічну підготовку творчого проєкту та практичне втілення задуму.

Під час втілення творчого проєкту у життя, поступово здійснювався значний обсяг роботи, який рівномірно розподілявся між двома відповідними розділами.

Для виконання першого розділу необхідно було оволодіти значною кількістю теоретичних знань. У пункті 1.1 "Аналіз літератури та джерел, використаних при реалізації творчого проєкту" було охарактеризовано різноманітні фахові видання, навчальну літературу, корисні конспекти, збірники, що були використані в ході створення творчого проєкту.

У підпункті 1.2. «Джерело постановки» було проведено аналіз головного літературного джерела при створенні кваліфікаційної роботи, а також було описано та обґрунтовано зміни в сюжеті казки.

У підпункті 1.3. було обґрунтовано вибір форми, жанру, стилю, хореографічної постановки. Додатково було наведено загальну інформацію щодомузичної основи творчого проєкту.

Головним завданням другого розділу було висвітлення художніх аспектів творчого проєкту. Працюючи над підпунктом 2.1. було оформлено

лібрето, і на його основі продовжилась подальша робота над творчим проєктом.

У підпункті 2.2. кваліфікаційна робота отримала визначення форми, жанру та стилю, а також здійснився ідейно-тематичний аналіз, який описав такі важливі аспекти, як час і місце дії, тему, ідею, сюжет, надзавдання, конфлікт та основну дію.

У підпункті 2.3. було зазначено композиційно-архітектонічну побудову сюїти. Були визначені: експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація і розв'язка сюжету творчого проєкту.

У підпункті 2.4. "Сценарно-композиційний план" розглядається схема втілення хореографічної постановки. В ній зазначено такі аспекти творчого проєкту: назва кожного епізоду, його хронометраж, кількість виконавців, використаний музичний матеріал, оформлення декорацій, реквізиту та освітлення.

Підпункт 2.5. надає перелік та характеристику дійових осіб, описуючи їхні психологічні риси, що дає можливість краще зрозуміти дії та вчинки персонажів.

У підпункті 2.6. увагу приділено музичній основі твору. В ньому були описані основні ознаки кожного фрагменту музичного матеріалу, такі як: композитор, назва твору, тривалість та назва епізоду, в якому використаний музичний матеріал. Додатково було надано інформацію про композиторів, їхню творчість та про музичні жанри, напрями та стилі, з якими вони працювали.

Підпункт 2.7. "Сценографія" присвячений детальному опрацюванню важливих аспектів візуального оформлення сцени, таких як: костюми, освітлення та декорації. Було обгрунтовано вибір стилістики костюмів та декорацій, а у додатках було прикріплено ескізи до певних епізодів.

У загальному підсумку, в результаті проведеної творчої роботи було створено фрагмент балету «Зачаровані черевички», поглиблено та закріплено набуті знання, вміння та навички, а також набуто практичний досвід під час роботи з професійними виконавцями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анищенко Н. Ф. Сценографія. Дніпро: Моноліт, 2005. С. 48
2. Бугаєць Н.А., Пінчук О.І., Пінчук С.І. Мистецтво балетмейстера /Навчально-методичний посібник // Н.А.Бугаєць, О.І.Пінчук, С.І.Пінчук. - Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2012 — С. 172
3. Вісник Львівської національної академії мистецтв. Вип. 23. Алла Дмитренко Костюм у контексті українського театру: історико-культурний аспект – С. 161
4. Волчукова В.М., Бугаєць Н.А., Ліманська О.В., Тіщенко О.М. «Методика роботи з хореографічним колективом: Основи курсу»
5. Голдрич О. «Хореографія. Основи хор.мистецтва: Основи композиції і танцю»
6. Друскін, М. Антон Брукнер у кн.: Історія зарубіжної музики другої половини ХІІІ століття, вип. 4. - М., 1963.
7. Забута Б. «Музичне забезпечення хореографічних постановок»
8. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — Київ : ВЦ «Академія», 2007. — Т. 1:С. 535; Т. 2: С. 450.; С. 322.
9. Маркевич Л. А. «Мистецтво балетмейстера»
- 10.Побережна Г. Загальна теорія музики: Підручник для студентів музично – педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Г.Побережна. – К.: Вища школа, 2004. – С. 298
- 11.Рехвіашвілі А.Ю., Білаш О.С. «Мистецтво балетмейстера».
- 12.Рогожкіна Н. Сезар Франк. - М.: Радянський композитор, 1969. - С. 151-155.
- 13.Українська радянська енциклопедія : у 12 т. / гол. ред. М. П. Бажан ; редкол.: О. К. Антонов та ін. — 2-ге вид. — К. : Головна редакція УРЕ, 1974–1985.
- 14.Abraham, Gerald E.H. (1988). Robert Schumann: German composer. Encyclopædia Britannica.

15. Bonnerot, Jean (1922). «К. Сен-Санс (1835–1921): життя і творчість» (французькою мовою). A. Durand et fils.
16. Dickinson, Alan Edgar Frederick (1995). Alan Gibbs (ред.). Музыка Холста — путівник. Лондон: Темза
17. Essig, Linda та Jennifer Setlow. «Підручник з сценічного освітлення». 2012 р. Освітлення та ідея дизайну. Бостон: Навчання. <https://www.stagelightingtextbook.com/>.
18. Foss, Hubert. 1951. «Шенберг, 1874–1951» The Musical Times 92, №. 1— С.401–403.
19. Groves John, Alexander Fuller Maitland // Словник музики та музикантів (1450-1889): відомі письменники, англійські та зарубіжні, з ілюстраціями та дереворізами / — Лондон: Видавництво Macmillan, 1900. — Том 1. — С. 455.
20. Harold K. (1997). Шенберг. Життя великих композиторів. W. W. Norton & Company.
21. Henri-Louis de La Grange. Густав Малер. Хроніка життя. I Назустріч славі 1860—1900. Fayard, Paris 1979 — С.1149
22. Ribeiro, Eileen. The Art of Dress: Fashion in England and France 1750–1820. — Yale University Press, 1995.
23. https://en.wikipedia.org/wiki/Camille_Saint-Sa%C3%ABns
24. [https://en.wikipedia.org/wiki/The_Red_Shoes_\(1948_film\)#The_Ballet_of_the_Red_Shoes](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Red_Shoes_(1948_film)#The_Ballet_of_the_Red_Shoes)
25. [https://en.wikipedia.org/wiki/The_Red_Shoes_\(ballet\)](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Red_Shoes_(ballet))
26. [https://en.wikipedia.org/wiki/The_Red_Shoes_\(fairy_tale\)](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Red_Shoes_(fairy_tale))
27. [https://en.wikipedia.org/wiki/Symphony_No._1_\(Schumann\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Symphony_No._1_(Schumann))

ДОДАТКИ

Додаток А. Декорації. Художнє зображення до картини «Святкова площа»

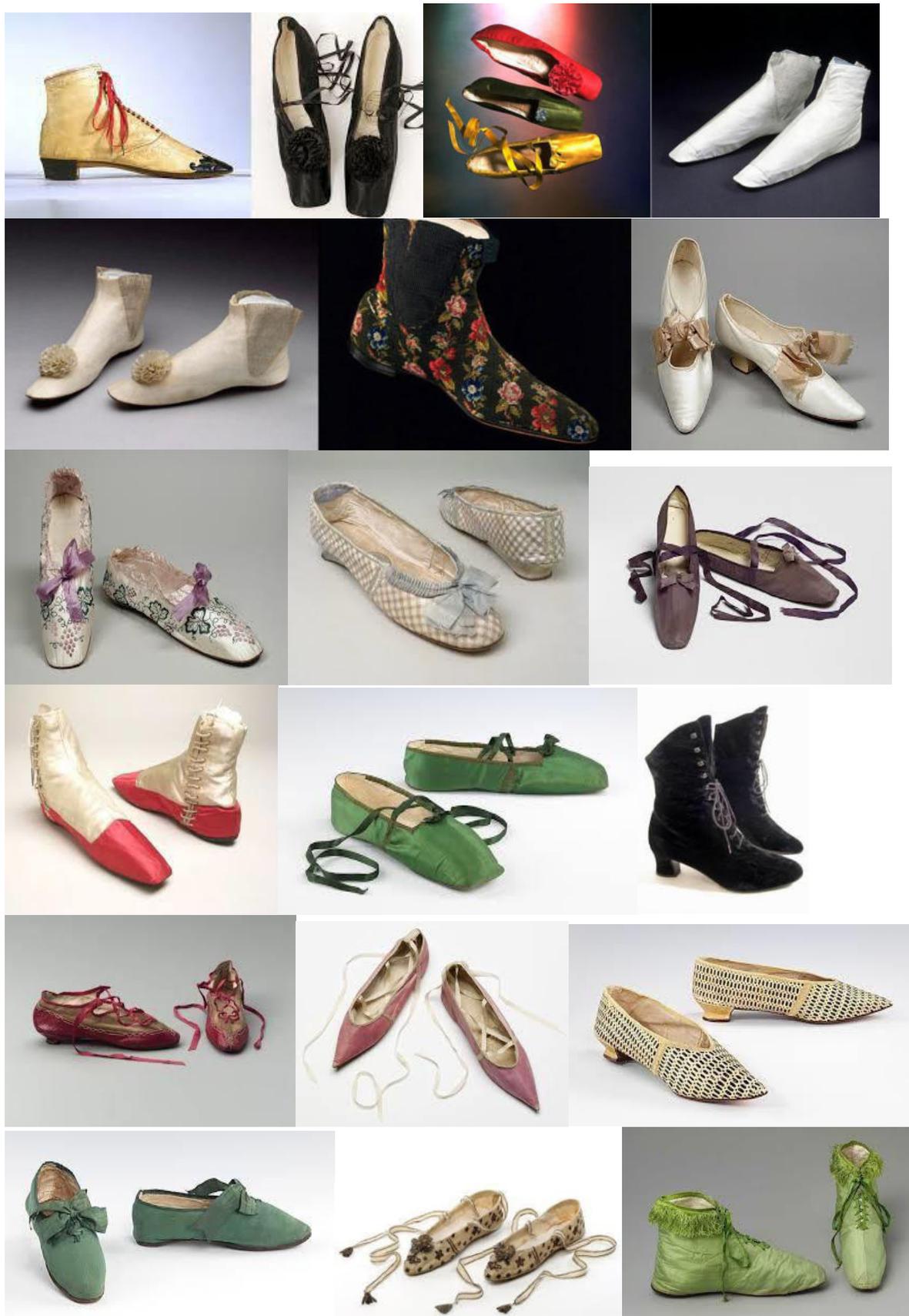
Додаток Б. Майстерня Чоботаря.

Додаток В. Реквізит. Товар, що продається у прилавку №1. Парасольки, шалі.

Додаток Г. Реквізит. Товар, що продається у прилавку №2. Взуття.

Додаток Д. Реквізит. Товар, що продається у прилавку №3. Різдвяні прикраси.

500 x 333 (155 KB)

Додаток Е. Реквізит.Товар, який продається у прилавку №4. Ляльки та жіночі прикраси.

Додаток Ж. Реквізит. Жіноча прикраса «Діадема» (подарунок Томаса)

Додаток З. Реквізит. Дерев'яна палиця Чоботаря

Додаток И. Реквізит. Котел

Додаток К. Реквізит. Торбинки з зіллям.

Додаток Л. Реквізит. Старі бальні черевички.

Додаток М. Реквізит. Червоні черевички.

Додаток Н. Реквізит. Стійка з одягом Карен.

Додаток П. Реквізит. Лист-запрошення.

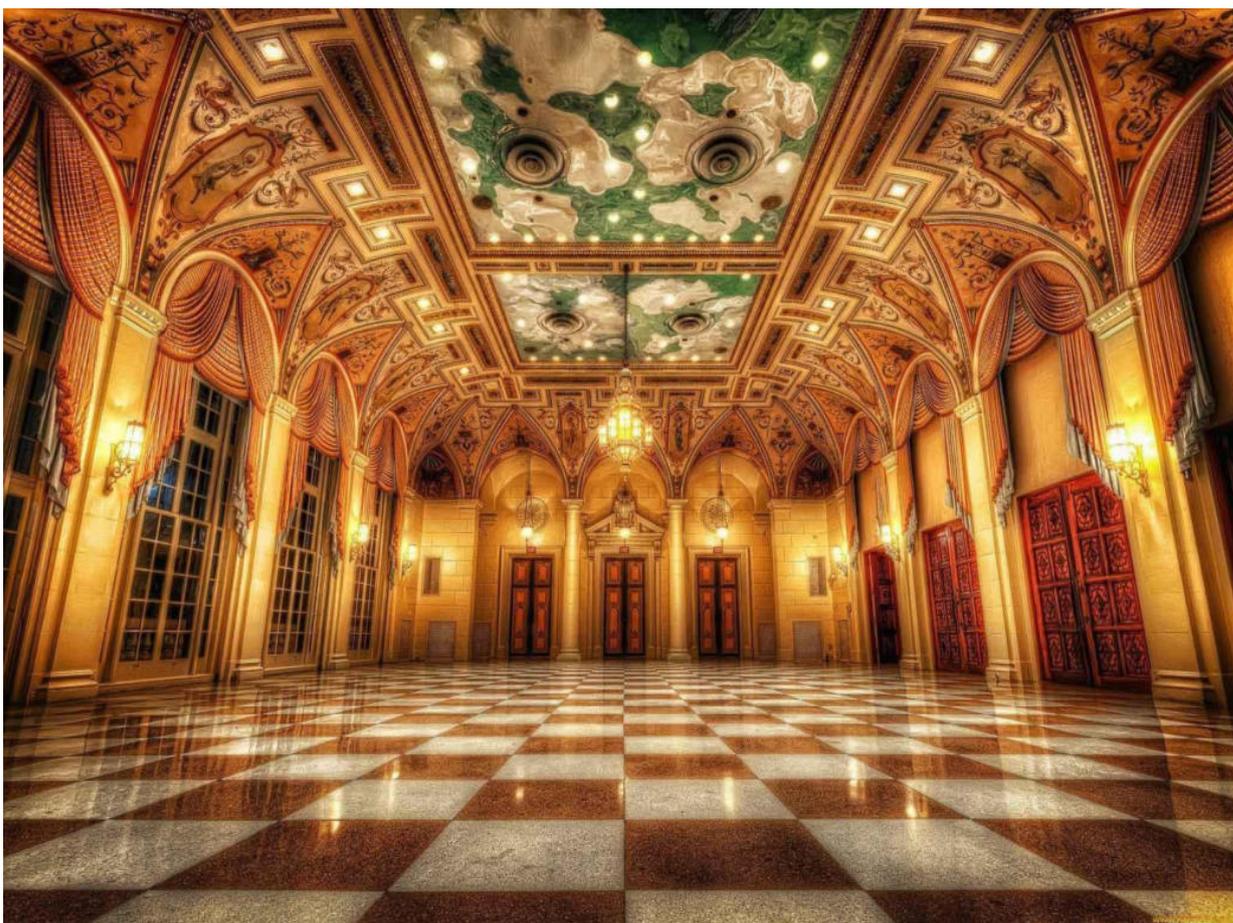
Додаток Р. Реквізит. Бальна сукня.

Додаток С. Реквізит. Капелюх

Додаток Т. Декорації. Художнє зображення до картини «Бал»

Додаток У. Декорації. Прикрашена ялинка

Додаток Ф. Реквізит. Стільці.

Додаток Х. Декорації. Художнє зображення до картини «Ліс»

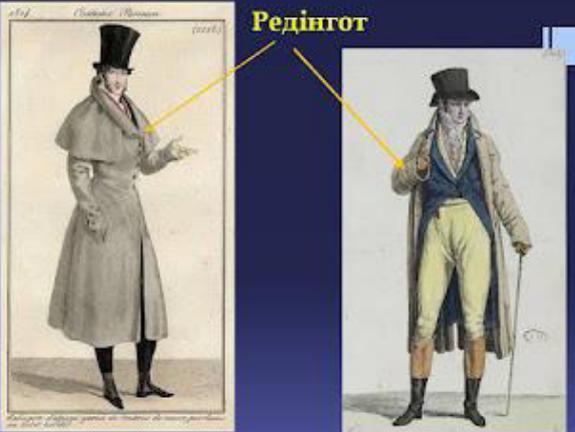

Костюми

Додаток Ц. Мода доби ампір.

Жилет - це одяг без рукавів, призначений для носіння під фрак. Передня частина жилета робилася з модної тканини, зазвичай контрастного кольору по відношенню до фракa.

Редінгот

Спенсер

Короткий жіночий жакет з довгими рукавами, носився, як правило, з білою сукнею. Спенсер міг бути будь-якого кольору. Надягали в основному на прогулянку, не годився для балів та інших урочистих заходів.

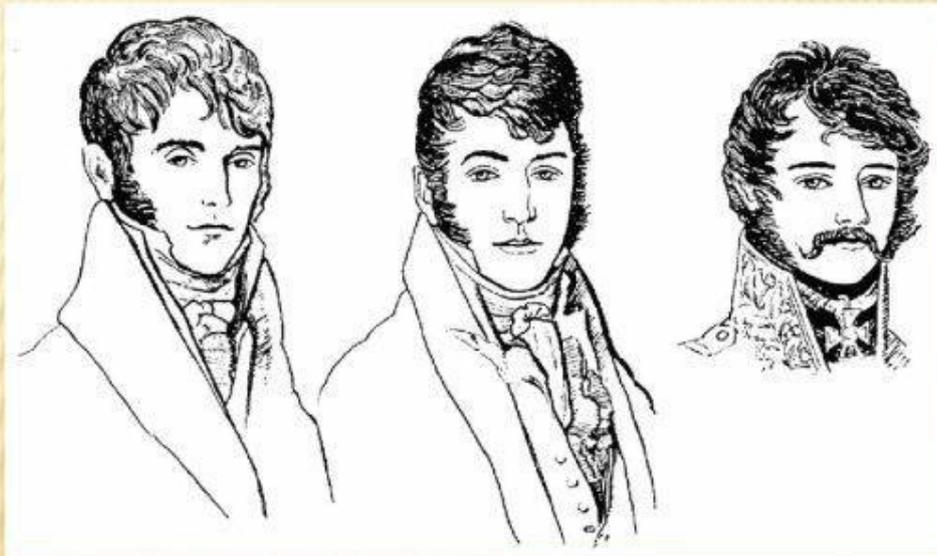

Торбинка- ридикюль

ridicules

Додаток Ш. Зачіски доби ампір.

Додаток Ш. Приклади фасонів костюмів Карен та містян (жін.) до картини «Різдвяна площа»

Додаток Ю. Приклади фасонів костюмів Томаса та містян (чол.) до картини «Різдвяна площа»

Додаток Я. Приклад фасону костюма Чоботаря.

CLINT CEARLEY

Додаток АА. Ескіз костюма чорта

Додаток ББ. Ескіз костюма Карен до картини «Бал»

Додаток ВВ. Ескіз костюма Томаса до картини «Бал»

Додаток ГГ. Приклади фасонів бальних костюмів Карен та гостей (жін.) до картини «Бал»

Додаток ДД. Приклади фасонів бальних костюмів гостей до картини «Бал»

Додаток ЕЕ. Приклади фасонів бальних костюмів Томаса та гостей (чол.) до картини «Бал»

Costume de Bal.

Costume de Lonchamp.

Додаток ЖЖ. Ескіз костюма крижинки.

